

Στερελλ. (Γραν.) γιοματίζω 'μα Τσακων. (Χαβουτσ.) — Λεξ. 'Ηπίτ.

Τὸ Βυζαντ. γεματίζω, δ' ἐκ τοῦ ἀρχ. γευματίζω. 'Ο τύπ. γιοματίζω καὶ παρὰ Δουκ. Πβ. καὶ Μαχαιρ. 1, 406 (ἐκδ. R. Dawkins) «καὶ ἤλθαν καὶ ἐγιομάτισαν».

Α) 'Αμτβ. 1) Τρώγω τὸ μεσημβρινὸν φαγητόν, ἀριστῶ σὺνηθ. καὶ Πόντ. ('Οφ.): *Εἶναι μεσημέρι, πᾶμε νὰ γιοματίσουμε σὺνηθ. Γιουματίζον τῶρα, δὲν ἔρχουμι Στερελλ. ('Αχυρ.)* Θὰ γιοματίσ' σ' ἱμᾶς Μακεδ. (Βλάστ.) *Γιοματίζαμαν τῶπα ἔς τὴ βρυσούλα καὶ πίναμαν καὶ κρύο νερό 'Ηπ. (Μαργαρ.)* Ἔχω τὴν εὐχαρίστηση τὴν Κυριακὴ νὰ γιοματίσουμε μαζὶ ἔς τὸ παλάτι (ἐκ παραμυθ.) Ζάκ. *Τὸ μεσημέρι γιομάτισα φαῖ ξαιρετικὸ Κέρκ. Οὔτε γιὰ νὰ γιοματίσωμε δὲν ἐβγάλαμε ψάρια 'Ερεικ.* Ἄλλαξε γνώμη, νὰ περιμένουν, μιὰ κ' ἦταν μεσημέρι, μὴ φανῇ νὰ γιοματίσῃ Π. Παπαχριστοδ., Θρακ. ἡθογραφ. 1, 15 || Φρ. *Καλῶς τὰ γιοματῆτε (χαιρετισμὸς πρὸς τοὺς γευματίζοντας) 'Ηπ. Ν' ἀναστενάξῃ νὰ δειπνήῃ/νὰ κλαίῃ νὰ γιοματίζῃ! (ἀρά) 'Ηπ. || Παροιμ. Ποιὸς γελάει καὶ γεματάει, | δὲν εὐρίσκει νὰ δειπνήσῃ (ὁ ἐπιτυχάνων τι δι' ἀπάτης κατὰ πρῶτην φοράν, δὲν ἐπιτυγχάνει τοῦτο διὰ δευτέραν) 'Ηπ. Μὲ γέλασες καὶ δειπνήσες, μὰ δὲ θὰ γιοματίσῃς (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Πελοπν. (Πάτρ.)* Τοῦ φέμα ἃ γιοματίσ', δὲ δειπνᾷ (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Μακεδ. (Καταφύγ.) *Εἰπες φέματα καὶ γιομάτισες, θὰ εἴπῃς ἀλήθεια καὶ δὲ θὰ δειπνήσῃς (οἱ ψεῦσται καὶ ἀλήθειαν λέγοντες δὲν γίνονται πιστευτοὶ) Πελοπν. 'Ο ἀναργος καὶ ὁ γλήγορος ἀντάμα γιοματοῦνε (ὁ σπεύδων κουράζεται ταχέως καὶ φθάνει εἰς τὸ τέρμα συγχρόνως μὲ τὸν βραδέως, ἀλλὰ κανονικῶς βαδίζοντα) 'Ηπ. (Τσαμαντ.)* Οὐ οὐκνὸς καὶ γλήγορος ἀντάμα γιοματίζ' γι (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Στερελλ. (Τριχων.) *'Οποῖος γιοματίζει ἔς τὸ σπῆτι του, δειπνάει ἔς τὸ χωράφι (ὁ φυγόπονος μεταμελεῖται καὶ ζημιοῦται) Ι. Βενιζέλ., Παροιμ. 2, 206, 428 || 'Ασμ.*

'Ο δάσκαλος τὸ σκόλασε νὰ πᾶ' νὰ γιοματίσῃ Θράκ. (Καλλιπ.)

Πᾶρε κ' ἐμέ, λεβέντη μου, πᾶρε κ' ἐμέ κοντά σου, νὰ φτειάσω δειπνο νὰ δειπνᾷς, γιόμα νὰ γιοματίζῃς Μακεδ. (Φλόρ.)

Τὸ ζάχαρη γιομάτιζαν, τὸ μόσκο δειλινοῦσαν Θεσσ. (Λάρ.)

'Σ τις Σέρρις ἐπρογεύουνταν, ἔς τὴ Λάρ'θα γιοματίζει, ἔς τὰ ἔρρημα τὰ Γιάγγρινα βουλευέται νὰ δειπνήσῃ Μακεδ. (Χαλκιδ.) — Ποίημ.

Καὶ γιοματίζαμε τυρόπιττα | καὶ δειλινίζαμε μπλονγούρι καὶ πίναμε καὶ τὸ χρονίτικο | κρασί μὲ τὸ παγούρι Σ. Σκίπ., Ἀπέθαντ., 122. Ἡ σημ. καὶ παρὰ Μαχαιρ. 1, 636 (ἐκδ. R. Dawkins) «ἐπῆρεν τὸ φουσσᾶτον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Παλαμίδαν κ' ἐκεῖ ἐγιομάτισεν καὶ ἀπόγειομαν ἐπῆγεν εἰς τὸν Λιμνάτην». Συνών. ἀπογεματίζω (Ι), γεματάρω 1, μεσημεριάζω. 2) Προγευματίζω Εὐβ. (Αὐλωνάρ. Βρύς.) Ἰκαρ. Μακεδ. ('Αβδέλλ. Δῖον) Πελοπν. (Κίτ. Μάν.): *Ἔγινε γιόμα, γιομάτισε Βρύς. Ἐλᾶτε νὰ γιοματίσωμε, ἐσηκώθη ὁ ἥλιος Κίτ. 3)* Ἀπροσ., γίνεται μεσημβρία Σαμοθρ. Στερελλ. (Γραν.): *Γιουμάτ'σι, καὶ ἀκόμα δὲ νοιώσα (ἔγινε μεσημέρι καὶ ἀκόμη δὲν ἐξύπνησα) Σαμοθρ.*

Β) Μετβ. 1) Ὁδηγῶ τὰ ποίμνια ὑπὸ σκιάν, ἵνα παρέλθῃ ὁ καύσων τῆς μεσημβρίας Πελοπν. (Μεσσ.): *Θὰ δὰ γιοματίσω ἀποκάτου ἔς τὸ δέδρο τὰ πρόβατα. Συνών. μεσημεριάζω, ξεγεματίζω, ξεμεσημεριάζω, σταλίζω. 2)* Ἀμέλγω τὰ πρόβατα κατὰ τὴν μεσημβρίαν Θεσσ. (Καλαμπάκ.): *'Αποὺ τὸν Αὐγουστου καὶ πέρα τὰ γιοματίζουσι τὰ πρόβατα. β)* Ἀ-

μέλγω τὰ πρόβατα κατὰ τὸν πρὸ τῆς μεσημβρίας χρόνον, συνήθως μεταξὺ ἐνάτης καὶ δεκάτης πρωινῆς ὥρας Εὐβ. (Στρώπον.) 3) Δοκιμάζω τὴν γεῦσιν πράγματός τινος, γεύομαι τινος Θράκ. (Καλαμ.) Κρήτ. Λήμν. Νάξ. ('Απύρανθ.) Πόντ. ('Οφ.) Ρόδ. Σύμ. Χάλκ. : *Δὲ γεμάτ'σα φωμί δυὸ μέρες Καλαμ. Γέμ'σι οὐ κόσμους σταφύλια, καὶ μεῖς μῆτι τὰ γιοματίσαμε Λήμν. Μόνου π'τὰ γιμάτ'σα τὰ γράμματα Λήμν. Γεμάτισέ το τὸ φαῖ, ἂν εἶναι γαλὸ ἔς τὸ ἄλλας Ρόδ. Τὸ σταφύλ-λᾶιν ἔν δὲ γεματίσαμε φ-φέτι αὐτόθ. Γεμάτισο τὴ μαερεία καὶ τέρ' νὰ μ' ἔν' ἄλυκὸ (δοκίμασε τὸ μαγειρευόμενον φαγητόν καὶ κοίταξε μήπως εἶναι ἄλμυρόν) 'Οφ. Δὲ δὰ τρώω καθόλου τὰ χόρτα, δὲ δὰ ἔματίζω Ἀπύρανθ. Ἐφάτετέ το τὸ γλυκὸ καὶ δὲ δὲ ἔματίσα ὥ (ὥ=ἐγὼ) αὐτόθ. Μὴ γεμάτισέ-μάς το (οὔτε χάριν δοκιμῆς μᾶς τὸ προσέφερε) Σύμ. Ἔναμ βοῦ ἔν' ἔνα σ-σῦκον ἐφέτι ἔμ-μοῦ τὸ γεμάτισες (οὔτε ἔνα σῦκον δὲν μοῦ ἔδωσες ἐφέτος νὰ τὸ δοκιμάσω) Κῶς || Φρ. Δὲ γεμάτισα (δὲν ἐδοκίμασα) Κρήτ. || Ἄσμ.*

'Απὸ δὰ ψὲς τὸ κολατισὶ ὥς σήμερο τὸ γιόμα δροσιὰ δὲν ἐγιομάτισε τὸ θλιβερό μου στόμα Κρήτ.

Πᾶει νὰ τὸ ἔματίσῃ | κ' ἐλησμόνησε ν' ἀφήσῃ (ἐνν. τὸ κρασί) Ἀπύρανθ. Ἡ σημ. καὶ παρὰ Φωσκόλ., Φορτουν. πρᾶξ. Α στ. 90 (ἐκδ. Σ. Ξανθοῦδ. σ. 45) «κ' ἤστεκα καὶ ἀναλείχουμου κ' ἤθελα ν' ἀρχινίσω | νὰ τὴ φκαιρέσω, μ' ἄληθῶς πρίχου τσι γεματίσω» (ἐνν. τίς μακαρόνες).

γεμάτισμα τό, ἀμάρτ. γιομάτισμα Πελοπν. (Πιάν. Μεσσ.) γιοματ'σμα Θεσσ. (Καλαμπάκ.)

'Εκ τοῦ ρ. γεματίζω.

1) Ἡ κατὰ τὴν μεσημβρίαν παραμονὴ τῶν προβάτων εἰς σκιερὸν τόπον Πελοπν. (Μεσσ.) Συνών. μεσημερίασμα, ξεμεσημερίασμα, στάλος. 2) Τὸ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἄμελγμα τῶν προβάτων Θεσσ. (Καλαμπάκ.): *Τὰ πρόβατα τῶρα θέλουν γιοματ'σμα. 3)* Τὸ πρωινὸν ἄμελγμα τῶν προβάτων Πελοπν. (Πιάν.)

γεματοπούλο τό, ἀμάρτ. γιοματοπούλο Ἡπ. (Δρόπ.) — Νουμάς 393, 7 γιοματό'λου Μακεδ. (Βελβ.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γεμάτι καὶ τῆς παραγωγ. καταλ.-πουλο.

1) Ὁ πρὸ τοῦ γεμᾶτος χρόνος Ἡπ. (Δρόπ.) Μακεδ. (Βελβ.): *Εἶναι γιοματοπούλο ἀκόμα, ἂς προγενοῦμε λίγο Δρόπ. 2)* Τὸ ἀπόγευμα Ἡπ. — Νουμάς, ἐνθ' ἂν. : *Γύρισε τὸ γιοματοπούλο μὲ δυὸ παλιῆς εἰκόνες Νουμάς, ἐνθ' ἂν. Συνών. ἀπογεματάκι.*

γεμᾶτος ἐπίθ. κοιν. καὶ Πόντ. ('Αμισ. Ἰνέπ. Οἶν.) γιμᾶτους βόρ. ἰδιώμ. γεμᾶντος Χίος (Πυργ.) ζεμᾶτος Σίκιν. δεμᾶτος Χάλκ. ἔματος Κάλυμν. Κάρπ. Νάξ. ('Απύρανθ.) Χάλκ. γιομᾶτος κοιν. γιομαῖτους βόρ. ἰδιώμ. γιομᾶτο Ἀπουλ. Καλαβρ. (Μπόβ. Χωρίο Βουν.) Καππ. (Φλογ.) γιομᾶτε Τσακων. (Μέλαν. Χαβουτσ.) γιομᾶο Ἀπουλ. (Κοριλ. Τσολλῖν.) γομᾶτο Ἀπουλ. (Στερνατ.) γομᾶο Ἀπουλ. (Καλημ. Καστριν. Μαρτ. Μελπιν.) κομᾶο Ἀπουλ. (Κοριλ.) Θηλ. γιομάτα Τσακων. (Μέλαν.) Οὐδ. γιομάκιου Τσακων. (Μέλαν.) Συγκριτ. γεματύτερος ἐνιαχ. γιοματύτερος Πελοπν. ('Αρκαδ. Βούρβουρ. Γαργαλ. Καλάβρυτ. Κίτ. Κυνοῦρ. Οἶν.) γιοματωτίτους Μακεδ. (Βλάστ.) γιοματούτερε Τσακων. (Μέλαν.)

Τὸ Βυζαντ. ἐπίθ. γεμᾶτος. Ὁ ἤδη Βυζαντ. τύπ. γιομᾶτος διὰ τὴν τροπὴν τοῦ γ εἰς j προτοῦ τὸ ἀρχαῖον φωνῆεν ε τραπῇ εἰς ο διὰ τὸ παρακείμενον χειλικόν. Ἰδ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ 1, 183. 2, 280 καὶ Ἀθηνᾶ 24 (1912), 23.

